
Helserelatert livskvalitet ved kronisk obstruktiv lungesykdom

DOKTORAVHANDLINGER

KNUT STAVEM

Email: knut.stavem@klinmed.uio.no

Medisinsk avdeling

Sentralsykehuset i Akershus

1474 Nordbyhagen

Kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS) representerer et spektrum av sykdommer, fra kronisk bronkitt til emfysem. Sykdommene karakteriseres av kronisk luftveisobstruksjon, som vanligvis er progressiv og irreversibel. Luftveisobstruksjonen kan være ledsaget av hyperreaktivitet i luftveiene, som delvis kan være reversibel. Sykdommen er oftest forårsaket av tobakksrøyking. Omfanget av kronisk obstruktiv lungesykdom er betydelig og økende, og sykdommen er en av de viktigste dødsårsakene. Fra populasjonsstudier beregnes prevalensen til å være 4 – 6% av den voksne befolkning. Sykdommen er følgelig et betydelig problem for helsevesenet i de fleste land.

Helserelatert livskvalitet er blitt en stadig viktigere side ved evaluering av effekten av kroniske sykdommer og intervensjoner. Livskvalitet måles ved spørreskjemaer eller intervjuer som inkluderer aspekter ved fysisk, emosjonell og sosial helse eller funksjon, og supplerer tradisjonelle resultatmål. Ved kronisk obstruktiv lungesykdom finnes det flere etablerte spørreskjemaer for å måle helserelatert livskvalitet. Disse har inntil nylig ikke vært prøvd ut i Norge. Samtidig er det kontinuerlig søking etter modifiserte og forbedrede spørreskjemaer og metoder.

Det er behov for økonomisk evaluering av tiltak for pasientene, f.eks. ved kostnad-nytte-analyser. Dette krever imidlertid at det finnes etablerte måter å måle nytten (utility) av ulike helsetiltak eller verdsette ulike helsetilstander.

I avhandlingen ble flere skjemaer og metoder for måling av helserelatert livskvalitet og verdsetting av helsetilstander vurdert og sammenliknet hos 59 pasienter med kronisk obstruktiv lungesykdom. Reliabilitet ble testet ved utfylling to ganger med ti dagers mellomrom. Skjemaene og teknikkene ble også sammenliknet innbyrdes, med mål for dyspné, respirasjonsfysiologiske

målinger og seks minutters gangtest. I tillegg fylte pasientene ut skjemaer igjen etter ett år. Metodene ble også brukt i en sammenlikning mellom 15 pasienter på venteliste for lungetransplantasjon og 31 pasienter som hadde gjennomgått transplantasjon.

Et nytt kort spørreskjema, RQLQ (Respiratory Quality of Life Questionnaire), viste reliabilitet i måling av helserelatert livskvalitet hos norske pasienter med kronisk obstruktiv lungesykdom. I tillegg var validitet og evne til å fange opp endringer tilfredsstillende. Pasienter som hadde overlevd lungetransplantasjon hadde klart bedre helserelatert livskvalitet enn pasienter på venteliste for transplantasjon, og det var ingen forskjell mellom pasienter vurdert kort tid (< 2,5 år) og lang tid etter transplantasjon.

Avhandlingen har dokumentert bruk av og egenskaper ved to metoder for måling av nytte (utility) hos pasienter med kronisk obstruktiv lungesykdom. Metodene legger et grunnlag for å foreta kostnad-nytte-analyser i fremtidige studier. Resultatene av avhandlingen gjør det mulig for andre å benytte disse instrumentene uten å gå gjennom en lang dokumentasjonsprosess. Det er foreløpig uklart i hvilken grad slike skjemaer kan gi nyttig prognostisk informasjon.

- *Avhandlingens tittel*
- Health-related quality of life in chronic obstructive pulmonary disease: measurement and applications
- *Utgår fra*
- Stiftelse for helsetjenesteforskning (HELTEF)
- Sentralsykehuset i Akershus
- og
- Medisinsk avdeling
- Sentralsykehuset i Akershus
- og
- Lungeavdelingen
- Instituttgruppe for klinisk medisin
- Rikshospitalet
- *Disputas* 6.10. 2000
- Universitetet i Oslo

Publisert: 20. november 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.